

Sygn. akt III AUa 923/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 grudnia 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący - Sędzia	SA Elżbieta Gawda
Sędziowie:	SA Małgorzata Rokicka - Radoniewicz SA Elżbieta Czaja (spr.)
Protokolant: protokolant sądowy Katarzyna Sugier	

po rozpoznaniu w dniu 18 grudnia 2014 r. w Lublinie

sprawy B. R. prowadzącej Przedszkole Niepubliczne im. (...) w B.
z udziałem zainteresowanej D. O.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w L.

o wysokość podstawy wymiaru składek

na skutek apelacji B. R. prowadzącej Przedszkole Niepubliczne
im. (...) w B.

od wyroku Sądu Okręgowego w Lublinie

z dnia 16 lipca 2014 r. sygn. akt VIII U 4013/12

I. oddala apelację;

II. zasądza od B. R. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w L. kwotę 120 (sto dwadzieścia) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

III AUa 923/14

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 26 października 2013 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. ustalił podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne i ubezpieczenie zdrowotne D. O. podlegającej tym ubezpieczeniom jako pracownik u płatnika składek Przedszkole Niepubliczne B. R. z uwzględnieniem wartości bonów towarowych i wypłat gotówkowych z okazji Świąt Wielkanocnych i Świąt Bożego Narodzenia oraz „świadczeń urlopowych” związanych z wypoczynkiem organizowanym indywidualnie za lata 2009 – 2011. W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, że wypłaty dokonane w latach 2009 – 2011 nie spełniają kryterium socjalnego, wobec czego stanowią przychód w

rozumieniu art. 12 ust. 1 ustawy z 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych, który stanowi podstawę wymiaru składek zgodnie z art. 18 ust. 1 ustawy z 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych w związku z § 1 rozporządzenia z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe.

Odwołanie od tej decyzji wniosła B. R. prowadząca działalność Przedszkole Niepubliczne im. (...) domagając się zmiany decyzji. Wskazywała, że zgodnie z regulaminem Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych Przedszkola Niepublicznego im. (...) za kryterium wypłat świadczeń w postaci bonów z okazji Świąt oraz świadczeń urlopowych przyjęto wysokość wynagrodzenia brutto osoby uprawnionej. Ustalając z pracownikami zasady przyznawania świadczeń z Funduszu Socjalnego dokonano na podstawie akt osobowych pracowników analizy sytuacji życiowej i materialnej, zastosowano zasadę proporcjonalności przyjmując, że pracownicy o niskich dochodach otrzymują świadczenia o wyższej wartości, a pozostali odpowiednio niższe.

Organ rentowy wnosił o oddalenie odwołania. Ubezpieczona D. O. wezwana do udziału w postępowaniu sądowym nie stawiała się i nie zajęła stanowiska w sprawie.

Wyrokiem z dnia 16 lipca 2014 roku Sąd Okręgowy w Lublinie oddalił odwołanie i zasądził od B. R. – Przedszkola Niepublicznego imienia (...) w B. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych kwotę 60 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Podstawą wyroku były następujące ustalenia:

B. R. prowadzi Przedszkole Niepubliczne im. (...) w B. i zatrudnia w 11 oddziałach około 50 osób. Jest poza sporem, że w wyniku przeprowadzonej kontroli obejmującej okres od stycznia 2009 r. do grudnia 2011 r. organ rentowy ustalił, że płatnik składek z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych w kwietniu i grudniu 2009 r. oraz marcu i grudniu 2010 r. wydawał pracownikom bony towarowe z okazji Świąt, w czerwcu 2009 – 2010 r. oraz w lipcu 2011 r. wypłacał świadczenia urlopowe, a w kwietniu i grudniu 2011 r. świadczenia gotówkowe z okazji Świąt w następujących wysokościach;

- w kwietniu 2009 r. płatnik wydał 33 pracownikom w tym D. O. bony towarowe z okazji Świąt Wielkanocnych o wartości po 170 zł oraz 9 pracownikom o wartości po 150 zł (łącznie 6.960 zł);

- w grudniu 2009 r. wydano bony towarowe z okazji Świąt Bożego Narodzenia 23 osobom po 380 zł i 19 osobom w tym D. O. po 360 zł oraz dwóm pracownikom zatrudnionym w wymiarze 0,5 etatu odpowiednio 190 zł i 180 zł (łącznie 15.950 zł);

- w marcu 2010 r. wydano bony towarowe z okazji Świąt 20 osobom po 180 zł i 22 osobom w tym D. O. po 160 zł oraz dwóm pracownikom zatrudnionym w wymiarze 0,5 etatu odpowiednio 90 zł i 80 zł (łącznie 7.290 zł);

- grudniu 2010 r. wydano bony towarowe z okazji Świąt 28 osobom w tym D. O. po 400 zł i 18 osobom po 420 zł oraz dwóm pracownikom zatrudnionym w wymiarze 0,5 etatu po 210 zł (łącznie 18.180 zł);

- kwietniu 2011 r. wypłacono 28 pracownikom z okazji Świąt świadczenia w gotówce po 360 zł w tym D. O. i 19 osobom po 380 zł, jedna pracownica zatrudniona w wymiarze 0,5 etatu otrzymała kwotę 190 zł (łącznie 17.490 zł);

- grudniu 2011 r. wypłacono 25 pracownikom w tym D. O. w gotówce po 280 zł i 19 osobom po 300 zł oraz jednej pracownicy zatrudnionej w wymiarze 0,5 etatu kwotę 150 zł (łącznie 12.850 zł).

Tytułem dopłat urlopowych wypłacono:

- w czerwcu 2009 r. 15 osobom kwoty po 420 zł, 20 osobom w tym D. O. kwoty po 400 zł i jednej pracownicy zatrudnionej w wymiarze 0,5 etatu kwotę 200 zł (łącznie 14.500 zł);

- w czerwcu 2010 r. 17 osobom kwoty po 420 zł, 21 osobom w tym D. O. po 400 zł oraz zatrudnionym na 0,5 etatu kwotę 210 zł i 200 zł (łącznie 15.950 zł);

- w czerwcu 2011 r. wypłacono pracownikowi zatrudnionemu do 30 czerwca 2011 r. kwotę 150 zł;

- w lipcu 2011 r. wypłacono 22 osobom w tym D. O. kwoty po 400 zł i 18 osobom kwoty po 420 zł zaś czterem pracownikom odpowiednio - 210 zł (zatrudnienie na 0,5 etatu), jednej 270 zł i dwóm pracownikom po 370 zł (łącznie 17.580 zł).

Bony towarowe i wypłaty gotówkowe z okazji Świąt oraz dopłaty do wypoczynku zrealizowane zostały ze środków finansowych zakładowego funduszu świadczeń socjalnych. Przyznane zostały wyłącznie pracownikom według kryterium wynagrodzenia brutto otrzymywanego przez pracownika i wymiaru czasu pracy. Wysokość świadczeń była zróżnicowana według zasady, że pracownicy zarabiający poniżej 2000 zł brutto będą otrzymywać świadczenia o 20 zł wyższe od zarabiających powyżej 2000 zł, zaś zatrudnieni na 0,5 etatu będą otrzymywać 50% świadczenia ustalonego według kryterium wysokości wynagrodzenia.

Kwoty świadczeń przyznane poszczególnym pracownikom i wysokość otrzymywanego wynagrodzenia zostały szczegółowo przedstawione w listach wydanych bonów, wypłat świadczeń pieniężnych oraz listach wynagrodzeń.

W Przedszkolu Niepublicznym obowiązywał od 2 kwietnia 2007 r. Regulamin Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych, w którym zawarto zasady przyznawania świadczeń. W § 5 ust. 1 i ust. 5 przewidziano; dofinansowanie „krajowego wypoczynku pracowników i ich rodzin w formie wczasów pracowniczych, wczasów profilaktyczno-leczniczych albo wycieczek, zakupionych przez osoby uprawnione bądź przez pracodawcę – określane jako „świadczenie urlopowe” oraz finansowanie pracownikom bonów towarowych z okazji Świąt.

W przepisie § 6 ust. 1 i ust. 2 regulaminu zaznaczono, że świadczenia mają charakter uznaniowy i są udzielane na wniosek uprawnionych. Ponadto postanowiono, że przyznanie świadczeń pracownikom będzie zależało od sytuacji życiowej, rodzinnej, materialnej i mieszkaniowej. Przyjęto, że w pierwszej kolejności świadczenia przyznawane są uprawnionym o niskich dochodach, samotnie wychowującym dzieci, opiekującym się dziećmi i członkami rodziny wymagającymi specjalnej troski lub leczenia. Jednocześnie wbrew tym zasadom w tabeli do § 6 Regulaminu wskazano, że nieodpłatne bony towarowe z okazji Świąt Wielkanocnych i Bożego Narodzenia przysługują zatrudnionym pracownikom, emerytom i rencistom przy czym, wartość bonu jest uzależniona od wysokości wynagrodzenia pracownika. Za kwotę graniczną różnicującą wartość bonów o 20 zł przyjęto wynagrodzenie wynoszące 2000 zł brutto. W § 8 ust. 3 regulaminu postanowiono, że podstawą do przyznania ulgowych usług i świadczeń jest dochód przypadający na osobę w rodzinie uprawnionego, wskazany w oświadczeniu zawartym we wniosku. W ust. 4 tego paragrafu natomiast przyjęto, że dofinansowanie wypoczynku urlopowego pracownika organizowanego we własnym zakresie „świadczenie urlopowe” przysługuje pracownikom, wypłata uzależniona jest od wynagrodzenia brutto (przyjęto taką samą zasadę jak przy przyznawaniu bonów towarowych) z tym, że określono wysokość dopłat od 400 – 420 zł (zatrudnieni w pełnym wymiarze czasu pracy) oraz od 200 – 220 zł (zatrudnieni w niepełnym wymiarze czasu pracy). Podstawę przyznania dopłaty miało stanowić „potwierdzenie przez Kadry o korzystaniu z urlopu wypoczynkowego przez 14 dni kalendarzowych” i oświadczenie o dochodach rodziny.

W myśl § 9 ust. 3 Regulaminu uprawnieni składają wnioski o przyznanie świadczeń socjalnych zaś odpłatność za usługi, świadczenia i pomoc finansową z Funduszu uzależniona jest od wysokości dochodu na osobę w rodzinie - § 11 ust. 1.

Przesłuchana w charakterze świadka A. W. pełniąca w latach 2009 – 2011 funkcję członka komisji socjalnej zeznała, że z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych wypłacano wszystkim pracownikom świadczenia urlopowe (dopłaty do wypoczynku organizowanego indywidualnie) oraz w latach 2009 – 2010 wydawano bony towarowe z okazji Świąt Wielkanocnych i Bożego Narodzenia. W 2011 r. odstąpiono od przyznawania bonów towarowych ze względu na trudności w ich realizacji i wypłacono równowartość bonów w gotówce. Zarówno dopłaty do

wypoczynku jak i bony towarowe oraz wypłaty gotówkowe z okazji Świąt przyznawane były wszystkim pracownikom według kryterium otrzymywanego wynagrodzenia brutto i wymiaru etatu. Dodatkowym warunkiem uzasadniającym przyznanie świadczenia urlopowego było wykorzystanie co najmniej 14 dni urlopu wypoczynkowego. Pracownicy nie składali wniosków o przyznanie tych świadczeń ani nie były wymagane informacje o stanie rodziny, dochodach na członka rodziny. Na zakup bonów towarowych i wypłaty gotówki z okazji Świąt Bożego Narodzenia przeznaczano większe fundusze kierując się tym, że wydatki świąteczne na koniec roku są zawsze wyższe. Przedszkole ma 11 oddziałów, w których są zatrudnieni nauczyciele, asystenci, woźne i pracownicy kuchni. Wszyscy otrzymywali świadczenia z Funduszu, nikt nie kwestionował zasad ich przyznawania. Wszyscy pracownicy wiedzieli, że wysokość świadczenia jest uzależniona od wysokości wynagrodzenia brutto oraz wymiaru etatu.

Sąd Okręgowy wskazał, że zgodnie z § 2 ust. 1 pkt. 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (Dz.U. nr 161, poz. 1106 ze zm.) podstawy wymiaru składek nie stanowią świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych.

Regulamin Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych obowiązujący u płatnika składek przewidywał w ramach działalności socjalnej finansowanie bonów towarowych z okazji Świąt Wielkanocnych i Bożego Narodzenia. Jednocześnie w § 6 wskazano, że świadczenia mają charakter uznaniowy, są udzielane na wniosek, a ich przyznanie będzie zależało od sytuacji życiowej, rodzinnej, materialnej i mieszkaniowej (kryterium socjalnego). Mimo tak określonych zasad przyjęto (tabela dopłat do § 6), że wartość przyznawanych bonów towarowych będzie zależna wyłącznie od wysokości wynagrodzenia brutto pracownika. Ponadto regulamin nie przewidywał wypłat gotówkowych związanych ze zwiększonymi wydatkami z okazji Świąt, jakie zostały udzielone pracownikom w 2011 r.

Określając w przepisie § 5 regulaminu rodzaje i formy świadczeń socjalnych nie przewidziano dopłat do wypoczynku urlopowego pracownika, organizowanego we własnym zakresie. Taka forma świadczenia została wskazana w tabeli do § 8 i miała przysługiwać pracownikom zatrudnionym na podstawie umowy o pracę, niezależnie od rodzaju i wymiaru czasu pracy (§ 4 ust. 1 pkt. a). Podstawą jej przyznania miał być dochód przypadający na osobę w rodzinie uprawnionego, wykazany w oświadczeniu zawartym we wniosku (§ 8 ust. 3). Wbrew temu wysokość dopłat została różnicowana w zależności od wymiaru zatrudnienia i wysokości wynagrodzenia brutto.

Jak wykazało przeprowadzone postępowanie bony towarowe i wypłaty gotówkowe z okazji Świąt oraz dopłaty do wypoczynku urlopowego organizowanego przez pracownika we własnym zakresie były przyznawane wszystkim pracownikom automatycznie w oparciu o wysokość zarobków wykazaną w listach wynagrodzeń bez uwzględnienia rzeczywistej sytuacji życiowej i socjalnej. Nie wymagano wniosków ani oświadczeń o dochodach rodziny. W konsekwencji, przykładowo w kwietniu 2009r. pracownicy zarabiający od 1.021 zł do 1960 zł miesięcznie brutto otrzymali świadczenia w postaci bonów towarowych o wartości po 170 zł zaś pracownicy otrzymujący wynagrodzenie miesięczne brutto od 2.030 zł do 4.000 zł otrzymali bony o wartości po 150 zł .

Postanowienia regulaminu ustalające, że jedynym kryterium przyznania świadczenia socjalnego jest wysokość wynagrodzenia brutto pracownika oraz wymiar zatrudnienia jest sprzeczny z art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (tekst jedn. Dz. U. 2012 r., poz. 592 ze zm.), zgodnie z którym, przyznawanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat z Funduszu uzależnia się od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu (kryterium socjalne).

Pracodawca administrujący środkami Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych nie może ich wydatkować niezgodnie z regulaminem zakładowej działalności socjalnej, a ponadto postanowienia regulaminu nie mogą być sprzeczne z zasadą przyznawania świadczeń według kryterium socjalnego.

Sąd Okręgowy podzielił utrwalony w orzecznictwie Sądu Najwyższego pogląd, że z podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne wyłączone są jedynie świadczenia przyznawane z zachowaniem kryterium socjalnego (zob.

wyroki SN z dnia 20 sierpnia 2001 r., I PKN 579/00, OSNP 2003/14/331, z dnia 16 września 2009 r., I UK 121/09, OSNP 2011/9-10/133 i z dnia 8 stycznia 2014 r., I UK 202/13, Lex 1436168).

W tym stanie rzeczy sąd stwierdził, że organ rentowy prawidłowo dokonał przypisu składek na ubezpieczenia społeczne D. O. w kwocie 170 zł za kwiecień 2009 r., w kwocie 400 zł za czerwiec 2009 r., w kwocie 360 zł za grudzień 2009 r., w kwocie 160 zł za marzec 2010 r., w kwocie po 400 zł za czerwiec i grudzień 2010 r., w kwocie 360 zł za kwiecień 2011 r., w kwocie 400 zł za lipiec 2011 r. i w kwocie 280 zł za grudzień 2011 r.

W rozpatrywanej sprawie finansowanie bonów towarowych i wypłat gotówkowych z okazji Świąt oraz dopłat do wypoczynku urlopowego nie miało charakteru socjalnego, gdyż nie wiązało się z sytuacją życiową, rodzinną i materialną pracownika. Wszyscy pracownicy już w postanowieniu regulaminu zostali podzieleni na dwie grupy ze względu na osiągnięte w Przedszkolu zarobki, każda z grup otrzymała świadczenia o jednakowej wartości zróżnicowane o 20 zł. Natomiast pracownicy zatrudnieni w wymiarze połowy etatu otrzymali świadczenie w wysokości 50% świadczeń przypisanych danej grupie.

Fundusz Świadczeń Socjalnych jest instytucją prawną, która ma łagodzić różnice w poziomie życia pracowników i ich rodzin, a także emerytów i rencistów. Jest wyrazem funkcji społecznej zakładu pracy, a jego adresatami są rodziny o najniższych dochodach. Zasady przeznaczania środków Funduszu na poszczególne cele i rodzaje działalności socjalnej oraz zasady i warunki korzystania z usług i świadczeń finansowanych z Funduszu określa regulamin, który powinien być zgodny z zasadą wyrażoną w art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, zaś pracodawca nie może ustalić tych warunków według wybranych przez siebie kryteriów. Pracownicy zaszeregowani do jednej z dwóch grup według kryterium wynagrodzenia powyżej/lub poniżej 2000 zł otrzymywali świadczenia w tej samej wysokości. W związku z tym udzielone świadczenia należy ocenić jako związane z zatrudnieniem a nie jako świadczenia o charakterze socjalnym. Oceny tej nie zmienia okoliczność, że świadczenia finansowane były z Funduszu Socjalnego. O wyłączeniu z podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne świadczeń finansowanych z Funduszu decyduje socjalny charakter świadczeń wyrażający się zróżnicowaniem ich wartości w zależności od sytuacji majątkowej, rodzinnej i finansowej. W rozpoznawanej sprawie pracownicy Przedszkola otrzymywali w istocie dodatkowe świadczenia do wynagrodzenia od pracodawcy ściśle związane z pozostawaniem w zatrudnieniu i wysokością otrzymywanego wynagrodzenia. Wobec powyższego organ rentowy prawidłowo przyjął, że stanowią one przychód w rozumieniu art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz.U. 2012 r., poz. 361) stanowiący podstawę wymiaru składek zgodnie z art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jedn. Dz.U. 2013 r. poz. 1442 ze zm.) w związku z § 1 cyt. rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalno – rentowe.

W ocenie Sądu świadczenia jakie otrzymywała w latach 2009 – 2011 D. O. nie były formą pomocy o jakiej mowa w ustawie o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, gdyż otrzymali je wszyscy zatrudnieni według kryterium wysokości otrzymywanego wynagrodzenia brutto bez badania sytuacji rodzinnej, materialnej i życiowej osób uprawnionych. Przyznanie świadczeń nastąpiło nie tylko niezgodnie z przepisami powołanej ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, ale również wbrew ogólnym postanowieniom obowiązującego od 2 kwietnia 2007r. regulaminu. Świadczenia finansowane z Funduszu Zakładowego były wprawdzie zróżnicowane o 20 zł pomiędzy dwoma grupami pracowników, jednakże nie miały charakteru socjalnego, były przyznawane z pominięciem kryterium socjalnego, a w konsekwencji stanowiły dodatkowe świadczenie do wynagrodzenia.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy oddalił odwołanie nie znajdując żadnych podstaw do jego uwzględnienia – art. 477¹⁴ § 1 kpc.

O kosztach zastępstwa procesowego Sąd Okręgowy orzekł na mocy art. 98 § 1 i 3 k.p.c. i § 11 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu – Dz. U z 2013 r., Nr 490 zasądzając je w minimalnej wysokości.

Apelację od tego wyroku wniosła B. R. prowadząca Przedszkole Niepubliczne im. (...) w B. zaskarżając wyrok w całości i zarzucając :

- naruszenie prawa materialnego - § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 roku w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (Dz. U nr 161, poz.1106) w związku z art. 21 ustawy z 13 października 1990 o systemie ubezpieczeń społecznych (tj. Dz. U. 2013, poz. 1442 ze zm.) poprzez jego niezastosowanie w przedmiotowej sprawie podczas gdy przepis ten stanowi w sposób jednoznaczny , że podstawy wymiaru składek nie stanowią świadczenia finansowanego ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych .

- naruszenie przepisów prawa procesowego tj. art. 233 § 2 k.p.c. polegające na dokonaniu przez sąd I instancji dowolnej a nie swobodnej oceny zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego poprzez błędne przyjęcie , że świadczenia jakie otrzymywała w latach 2009 – 2011 D. O. nie były formą pomocy o jakiej mowa w ustawie z dnia 4 marca 1994 roku o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, gdyż nie spełniały kryterium socjalnego przewidzianego w art. 8 ust 1 i ust 2 w zw. z art. 2 pkt 1 w/w ustawy , a co za tym idzie stanowiły przychód w rozumieniu art. 12 ust 1 ustawy z 26 lipca 1991 o podatku dochodowym od osób fizycznych od osób fizycznych stanowiący podstawę wymiaru składek w myśl art. 18 ust 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych , podczas gdy zgromadzony materiał dowodowy pozwala na przyjęcie , że wypłata przedmiotowych świadczeń poprzedzona została weryfikacją sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej pracowników zgodnie z obowiązującym regulaminem i przepisami ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, a kryterium wynagrodzenia brutto na osobę stanowiło jedynie dodatkowe kryterium zastosowanym przez pracodawcę, co miało istotny wpływ na treść rozstrzygnięcia .

Apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie odwołania w całości poprzez orzeczenie, że dokonane w latach 2009 – 2011 przez skarżącego wypłaty z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych na poczet bonów towarowych z okazji świąt i i świadczeń urlopowych spełniają kryterium socjalne i nie podlegają ubezpieczeniom społecznym wobec zróżnicowania ich wysokości przez skarżącego po ustaleniu przez niego w sposób wystarczający sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej pracownika, oraz o zasądzenie od organu rentowego na rzecz odwołującego zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm prawem przepisanych .

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

Sąd Apelacyjny podziela zarówno ustalenia faktyczne jak i wnioski prawne dokonane przez Sąd Okręgowy, nie zachodzi więc konieczność ich szczegółowego powtarzania.

Na gruncie tej sprawy spór sprowadzał się do oceny , czy B. R. prowadząca Przedszkole Niepubliczne im. (...)w B., przyznając D. O. wypłaty w postaci bonów towarowych z okazji świąt oraz świadczeń urlopowych finansowanych z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, winna kwoty te uwzględnić w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne, rentowe, chorobowe wypadkowe i zdrowotne.

Zgodnie z § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe (Dz. U. Nr 161 poz. 1106) podstawy wymiaru składek nie stanowią przychody stanowiące świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych.

Oceniając sporną w tej sprawie kwestię należało zatem odnieść się do uregulowań zawartych w ustawie z dnia 4 marca 1994 r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (Dz. U. Nr 70 z 1996 r., poz. 335 ze zm.). Zgodnie z art. 8 ust. 1 tej ustawy przyznawanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat z funduszu uzależnia się od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z funduszu. Zgodnie z ust. 2 zasady i warunki korzystania z usług i świadczeń finansowanych z funduszu, z uwzględnieniem ust. 1, oraz zasady przeznaczania środków funduszu na poszczególne cele i rodzaje działalności socjalnej określa pracodawca w regulaminie ustalonym zgodnie z art. 27

ust. 1 albo z art. 30 ust. 5 ustawy o związkach zawodowych. Pracodawca, u którego nie działa zakładowa organizacja związkowa, uzgadnia regulamin z pracownikiem wybranym przez załogę do reprezentowania jej interesów.

Jak wynika z powyższego, nawet swoboda regulacji w regulaminie zasad przyznawania indywidualnych świadczeń jest ograniczona ustanowioną przez ustawodawcę w art. 8 ust. 1 ogólną zasadą, że przyznawanie tych świadczeń ma być warunkowane tzw. kryterium socjalnym, to jest uzależniającym przyznawanie ulgowych usług i świadczeń wyłącznie od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z funduszu. Pomoc z funduszu powinna być zatem skierowana przede wszystkim do osób znajdujących się w trudniejszym położeniu niż inni, a rodzaj wsparcia i jego rozmiar musi być uzależniony od indywidualnych potrzeb materialno-życiowych nie tylko danego pracownika lecz także jego rodziny. O spełnieniu kryterium socjalnego nie może być mowy bez indywidualnej analizy sytuacji każdej uprawnionej do skorzystania z funduszu osoby, dlatego decyzja o przyznaniu świadczenia socjalnego, w tym o jego wymiarze, musi zostać poprzedzona wnikliwą oceną sytuacji osoby ubiegającej się o świadczenie. Założenie apelującego, aby nie różnicować, bądź jedynie nieznacznie różnicować wysokość przyznawanych świadczeń w oparciu o kryterium wynagrodzenia brutto pracownika i wymiar etatu, jest więc sprzeczne z celem, jakiemu ma służyć zakładowy fundusz świadczeń socjalnych. Takie rozumienie powołanego przepisu zostało już wielokrotnie potwierdzone w orzecznictwie Sądu Najwyższego, które przywołał Sąd Okręgowy. Dodatkowo przywołać należy wyrok z dnia 6 lutego 2008 r., II PK 156/07 (OSNP 2009/7-8/96), w którym Sąd Najwyższy stwierdził, że przepis art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 4 marca 1994 o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych nie stanowi podstawy przyznania wszystkim pracownikom świadczeń pieniężnych, które nie zmierzają do realizacji celów socjalnych zgodnych z art. 1 ust. 1 i art. 2 pkt 1 tej ustawy.

Sąd Okręgowy w celu ustalenia czy świadczenia wypłacone w spornych okresach z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych odpowiadały wskazanym wyżej kryteriom, przeprowadził szczegółowe postępowanie dowodowe, a wnioski które wywiódł poddając zgromadzony materiał ocenie, nie uchybiają zasadzie swobodnej oceny dowodów. Analiza zgromadzonego materiału dowodowego wskazuje, że pracodawca przyznając świadczenia z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych w okresie od 2009 r. do 2011 r., nie oceniał sytuacji materialnej i rodzinnej pracowników, a jedynym kryterium stosowanym przy wypłacie świadczeń socjalnych była wysokość wynagrodzenia i wymiar etatu. Wyznacznik ten nie był zresztą dostatecznie eksponowany, skoro, jak zaznaczył przykładowo Sąd I instancji w kwietniu 2009r. pracownicy zarabiający od 1.021 zł do 1960 zł miesięcznie brutto otrzymali świadczenia w postaci bonów towarowych o wartości po 170 zł zaś pracownicy otrzymujący wynagrodzenie miesięczne brutto od 2.030 zł do 4.000 zł otrzymali bony o wartości po 150 zł.

Okoliczność, że pracodawca w badanym okresie nie wymagał od pracowników ubiegających się o świadczenia z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych przedstawiania pisemnych informacji o ich sytuacji, czy o dochodzie przypadającym na osobie w rodzinie zgodnie z § 8 ust 3 regulaminu, i przekonuje, że faktycznie w tym okresie zakład pracy nie różnicował wymiaru świadczeń w zależności od sytuacji socjalnej pracowników. Zupełnie nieprzekonująca jest przy tym wersja apelującego, że pracodawca znał sytuację zatrudnionych w niej osób a także miał własną wiedzę na temat warunków panujących na rynku pracy w B.. Nie jest też możliwe by członkowie Komisji Socjalnej jedynie na podstawie ustnej relacji pracowników dysponowali na tyle konkretną wiedzą o sytuacji socjalnej wszystkich osób zatrudnionych w Przedszkolu, i opierając się na tej wiedzy byli w stanie ocenić wymiar pomocy socjalnej, adekwatnie do potrzeb każdego uprawnionego pracownika. Równie nieprzekonująca jest sugestia apelującej, że wszyscy pracownicy dzielili się informacjami dotyczącymi swojej sytuacji życiowej przy okazji kontaktów służbowych czy prywatnych.

Sam autor apelacji podważa zresztą stanowisko, zgodnie z którym zakład pracy kierował się sytuacją socjalną poszczególnych pracowników. W uzasadnieniu apelacji podniesiono mianowicie, że sytuacja majątkowa pracowników była zbliżona. Powyższe twierdzenia świadczą o tym, że zamiarem pracodawcy faktycznie nie było przyznanie świadczeń adekwatnych do sytuacji socjalnej osób uprawnionych, lecz wypłata wszystkim pracownikom kwot w zbliżonej wysokości. O takim sposobie podziału środków z funduszu socjalnego świadczy fakt, że pracownicy znajdujący się w odmiennych sytuacjach majątkowych, rodzinnych i zdrowotnych, między innymi zainteresowana

otrzymali świadczenia tej samej wysokości, bądź zbliżonej wysokości. Nie jest możliwe, by sytuacja socjalna (uwzględniając aspekt majątkowy, rodzinny i zdrowotny) wszystkich pracowników była jednakowa.

Oceny tej nie zmienia przekonanie pracodawcy, że w ten sposób realizował wolę załogi. Pracodawca administrujący środkami zakładowego funduszu świadczeń socjalnych nie może ich wydatkować niezgodnie z zasadą przyznawania świadczeń według kryterium socjalnego. Takim celom powinien odpowiadać również regulamin zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, w którym nie można pominąć zasady przyznawania świadczeń według kryterium socjalnego.

Wbrew zatem wywodom apelacji, Sąd Okręgowy należycie ustalił, że pracodawca w spornym okresie nie różnicował wysokości świadczeń przyznanych pracownikom adekwatnie do ich sytuacji materialnej i rodzinnej. Taki sposób administrowania przez pracodawcę środkami zakładowego funduszu świadczeń socjalnych wykluczał realizację kryterium socjalnego przewidzianego w art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, a więc był sprzeczny z celem, jakiemu ma służyć taki fundusz.

Reasumując stwierdzić należy, że apelujący nie wykazał sprzeczności w ustaleniach faktycznych Sądu pierwszej instancji z treścią zgromadzonego materiału dowodowego stanowiących podstawę skarżonego wyroku, a zarzut naruszenia przepisów prawa procesowego tj. art. 233 § 2 k.p.c. polegające na dokonaniu przez sąd I instancji dowolnej a nie swobodnej oceny zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego jest chybiony.

Nietrafne okazały się także zarzuty obrazy prawa materialnego. Sąd Okręgowy zasadnie wywiódł z treści art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, że kryterium socjalne stanowi podstawę przyznania świadczeń z funduszu socjalnego. Niezasadny jest więc zarzut obrazy § 2 ust. 1 pkt. 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe. W orzecznictwie Sądu Najwyższego panuje utrwalony pogląd, zgodnie z którym sam fakt wypłaty przez zakład pracy świadczeń z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, nie przesądza jeszcze o zrealizowaniu celów socjalnych w rozumieniu ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych .

Świadczenia przyznane z pominięciem indywidualnej oceny każdego przypadku, w sposób naruszający zasady funkcjonowania zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, nie mogą zostać uznane za świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych w rozumieniu § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1999 r. w sprawie poszczególnych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe (tak Sąd Najwyższy w wyrokach: z dnia 20 czerwca 2012 r. sygn. I UK 140/12, OSNP 2013/13-14/160; z dnia 16 września 2009 r., I UK 121/09, OSNP 2011/9-10/133).

Sąd Apelacyjny podziela powyższy pogląd, który niewątpliwie rzutuje na ocenę charakteru świadczeń wypłaconych w spornym okresie przez stronę odwołującą. Postępowanie dowodowe przeprowadzone na gruncie tej sprawy wykazało, że wypłacając pracownikom w latach 2009 – 2011 środki z funduszu świadczeń socjalnych w postaci dofinansowania do wypoczynku i świadczeń okolicznościowych, odwołujący nie realizował kryterium socjalnego. W konsekwencji, stosownie do przywołanego wyżej poglądu Sądu Najwyższego, wypłaty te nie mogą być zakwalifikowane jako świadczenia socjalne w rozumieniu § 2 pkt 19 rozporządzenia, lecz jako świadczenia dodatkowe, za które pracodawca miał obowiązek odprowadzić składki na ubezpieczenie emerytalne rentowe, chorobowe, wypadkowe i zdrowotne.

Mając to wszystko na uwadze Sąd Apelacyjny uznał, że wyrok Sądu Okręgowego odpowiada prawu, zaś apelujący nie przedstawił argumentacji, która mogłaby zmienić tę ocenę. Z tych względów na podstawie art. 385 k.p.c. oddalono apelację, jak w punkcie pierwszym wyroku. Orzeczenie o kosztach postępowania apelacyjnego oparto na dyspozycji art. 98 k.p.c. oraz § 12 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1349 ze zm.), jak w punkcie drugim wyroku.